

INIJOSS

İnönü University International Journal of Social Sciences / İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi,

Volume/Cilt 9, Number/Sayı 1, (2020)

<http://inonu.edu.tr/tr/inijoss> --- <http://dergipark.gov.tr/inijoss>

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

Gönderim Tarihi: 05.03.2020 | Kabul Tarihi: 15.06.2020

MEHMED MİHRÎ EFENDİ’NİN SULTÂN ABDULHAMÎD’İN CÜLÛSUNA YAZDIĞI ŞİİRLER

Mustafa Uğurlu ARSLAN

Dr. Öğretim Üyesi, Dicle Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
mustafaugurlum@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-2542-5040>

Atıf / Citation: Arslan, M. U. (2020). Mehmed Mihrî Efendi’nin Sultân Abdülhamîd’in Cülûsuna Yazdığı Şiirler. *İnönü University International Journal of Social Sciences & İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, (INIJOSS)*, 9(1), 24-39.

Öz

Osmanlı Devleti’nin son devrinde hüküm sürmüş padişahlar arasındaki en etkili şahsiyet, şüphesiz Sultân II. Abdülhamîd’dir. Dış ve iç müdahalelerin en yoğun olduğu çalkantılı bir dönemde devletin başında bulunan Abdülhamid Han, Hükümdar olduğu otuz üç yıllık süreçte ve akabinde siyaset, bürokrasi, kültür, sanat ve edebiyat muhitlerinde birçok muhalif veya muvafık kalem erbabı tarafından tenkit veya takdir edilmiştir. Özellikle matbuat ve edebiyat âleminde onun muhalifi olduğu kadar taraftarlarının varlığı da bilinmektedir. Sultân Abdülhamîd’i takdir edenlerden biri de dönemin önemli fikir ve sanat adamlarından olan Kerküklü Mehmed Mihrî Efendi’dir. Bu çalışmada onun, Sultan Abdülhamîd’in tahta çıkışı üzerine yazdığı şiirleri ele alınacaktır. Mehmed Mihrî, Sultan Abdülhamîd’in 1293/1876 yılında tahta çıkışı üzerine 4 şiir kaleme almış ve *Cülûs-nâme-i Sultân Abdülhâmid Hân-ı Sâni* adıyla neşretmiştir. Bu neşirde 3 tarih manzumesi ve kılıç kuşanma merasimini tasvir eden 1 kasîde yer almaktadır. Kasîdenin ve tarih manzumelerinden birinin dili Farsçadır. Çalışmamızda öncelikle tarihî ve edebî önemi haiz olan söz konusu şiirleri günümüz alfabetine aktararak nazım hususiyetleri açısından değerlendireceğiz. Ardından şiirlerin ihtiva ettiği konuları kültür ve akademi dünyasının dikkatine sunmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Sultan II. Abdülhamîd, cülûs, Mehmed Mihrî, cülûs-nâme.

MEHMED MIHRI'S POEMS ON SULTAN ABDULHAMID II'S ACCESSION TO THE THRONE

Abstract

The most influential figure among the ruled sultans during the last period of the Ottoman State was, of course, Sultan Abdul Hamid II. Being at the head of state in a turbulent period when the external and internal interventions were most intense, he was criticized or appreciated by many scholars during the thirty-three years of his administration, in the politics, bureaucracy, culture, arts and literature. Especially in the press and literature circles, the existence of its supporters is known as much as its opposition. One of those who appreciated Sultan Abdulhamid was Kerkuklu Mehmed Mihri Efendi, who was one of the important philosophers and artists of the time. The subject of this study is the poems of Mehmed Mihri Efendi on Sultan Abdulhamid II's accession to the throne. Mehmed Mihri Efendi wrote four poems about Sultan Abdul Hamid's ascending the throne in the year 1293/1876 which was published in the same year with the name of *Cülûs-nâme-i Sultân Abdulhamîd Hân-ı Sâni*. The manuscript contains of three historical poems and one ode describing the girding sword ceremony. The ode and one of the historical poems is written in Persian. This study deals with the historical and literary value bearing document primarily in terms of verse type and form, then the subjects that it contains are presented to the attention of academy.

Keywords: Sultan II. Abdulhamid, Culus, Mehmed Mihrî, Cülûsnâme

1. Giriş

II. Abdülhamid Han dönemi, Osmanlı tarihinin en önemli ve en dikkat çeken dönemlerinden biridir. 31 Ağustos 1876 yılında, akıl hastası olan V. Murad'ın yerine Osmanlı tahtına oturan, Osmanlı padişahları arasında uzun süre tahtta kalan ve devleti ilgilendiren çok mühim meselelerin kendi saltanatı döneminde meydana geldiği II. Abdülhamid Han, Osmanlı İmparatorluğu'nun otuz dördüncü padişahı ve yüz on üçüncü İslam halifesidir. Bunalımlı bir dönemde tahta çıkan II. Abdülhamid Han, Batı'ya karşı dengeci, Doğu'ya karşı İslamcı politikalar izleyerek ülke içinde monarşiyi güçlendirmeye çalışmış ancak bir taraftan yüzünü Batı'ya dönen ve Jön Türk adı ile anılan Osmanlı aydınları Padişahın karşısında yer alırken; diğer taraftan dinî, siyasî ve edebî olarak geleneğin, dolayısıyla padişahın yanında durmayı tercih eden aydınlar yetişmiştir.

Devrin siyasî atmosferine bağlı olarak şairlerin bir kısmı, II. Abdülhamid Han'ın tahta çıkışını tebrik etmek ve padişahın gözüne girmek için cülûsiyeler, tahtta kaldığı yıllarda başarılarını takdir etmek için kasideler ve vefatından sonra üzüntülerini dile getirmek için mersiyeler kaleme almışlardır. II. Abdülhamid Han'ın hem tahta çıkmadan önceki yıllara hem de tahtta bulunduğu yıllara şahitlik eden ve Abdülhamid Han için şiirler yazan şairlerden birisi de Kerküklü Molla İbrahim Efendi'nin oğlu olan Mehmed Mihrî Efendi'dir. 1849 yılında Kerkük'te doğan Mehmed Mihrî, Türkçenin yanı sıra Arapça, Farsça ile birlikte Fransızca ve İngilizceyi de çok iyi öğrenmiş ve bu dillerin gramerleri üzerine çeşitli eserler kaleme almıştır. 1864 yılında İstanbul'a gitmiş ve orada Mustafa Fâzıl Paşa'ya intisap ederek paşanın çocuklarının eğitimleri ile ilgilenmiştir. Bir süre sonra Mustafa Fazıl Paşa'nın yardımıyla Babiâli Tercüme Odası'na girmiş ve burada Hariciye kaleminin Arapça ve Farsça mütercimlik vazifesini dokuz yıl sürdürdükten sonra devlet tarafından İran'ın Hoy şehrine şebender (konsolos) olarak tayin edilmiştir. Bu görevinden sonra Mısır'a giden Mehmed Mihrî, H. 1315/M. 1897 yılında tekrar Babiâli Tercüme Odası'na tayin edilmiştir. Kaynaklarda Mehmed Mihrî'nin vefatı ile ilgili kesin bilgi olmamakla birlikte 1915-1920 tarihleri arasında vefat ettiği ifade edilmektedir

(Akdağ 2016:51-70; Arslan 2014; Batislam 2011: 295; Terzibaşı 2013: 12-14; Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 1986: 210).

Kaynaklar Kerküklü Mehmed Mihrî'nin on üç eser kaleme aldığını bildirmektedir. Türkçe, Arapça ve Farsça eserler kaleme alan Mihrî “*Bunun yansıra Batı dillerinden Fransızca ve İngilizceye de vakıf olduğunu, hatta Fransızca grameri yazacak kadar bu dile hâkim olduğunu Rehber-i Lisân ve Et-Tuhfetü'l-Behiyye gibi kitaplarından öğreniyoruz. 832 sayfa tutan Rehber-i Lisân'ı müellifi; Türkçe, Farsça, Fransızca ve İngilizce yazmıştır. Şiirlerinin çoğu medhiyedir* (Arslan 2014).

2. Cülûsnâme-i Sultan Abdülhamid Hân-ı Sâni'nin Şekil ve Muhteva Özellikleri

Osmanlılar'da cülûs sözü daha çok şehzadelerin tahta geçişi münasebetiyle kullanılmış, bununla ilgili olarak cülûs bahşişi, cülûs çıkması, cülûs terakkisi, cülûsiye vb. tabirler ortaya çıkmıştır. Padişahların tahta çıktıkları zaman dağıttıkları bahşiş (Râşid, II, 20) veya daha çok bu münasebetle yazılmış manzumeler, bazen da mensur yazılar için kullanılan bir tabirdir. Yüzyıllarca nazım halinde ve çoğunlukla kaside şeklinde yazılan cülûsiyelerin II. Abdülhamid devrinde gazetelerin ve gelişen gazeteciliğin tesiri ile mensur olarak yazıldığı da görülmüştür (Özcan 1993:108-114). Cülûsiyelerde yeni hükümdarın tahta çıkması münasebetiyle ülkenin mutluluk, huzur ve refaha kavuştuğu, halkın sevinç duyduğu vurgulanır ve Allah'a şükredilir.

Mehmed Mihrî, Sultan Abdülhamid'in 1293/1876 yılında tahta çıkışı üzerine 4 şiir kaleme almış ve *Cülûs-nâme-i Sultân Abdülhâmid Hân-ı Sâni* adıyla neşretmiştir. Bu neşirde 3 tarih manzumesi ve kılıç kuşanma merasimini tasvir eden 1 kaside yer almaktadır. Kasidenin ve tarih manzumelerinden biri Farsça yazılmıştır. Türkçe olan manzumelerden biri 9 beyit, diğeri 1 beyit; Farsça manzumelerden biri 10 beyit, Kılıç kuşanma törenini anlatan Farsça manzume 73 beyitten müteşekkildir. Şiirler vezin hususiyetleri açısından değerlendirilirse ilk Türkçe tarih manzume; Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün vezniyle, tek beyitten oluşan tarih Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün vezniyle, sonraki farsça manzum tarih Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün ve en sonda yer alan kaside ise Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün vezniyle kaleme alınmıştır.

Eser, dil ve üslup açısından tetkik edildiğinde şu hususlar dikkat çekmektedir: *Cülûsnâme-i Sultan Abdülhamid Hân-ı Sâni* adlı eser bir padişahın tahta çıkışına düşürülen tarihler ve bir kasideden ibaret olduğundan üslup da genellikle bu minval üzere şekillenmiştir. Sultan II. Abdülhamid Han; dinî, siyasî ve ictimai açıdan ele alınmış ve padişahın her bir veçhesi farklı sıfatlarla tavsif edilmiştir. Şiirleri, genel olarak ses, biçim, yapı ve anlam açısından irdelemek gerekirse özellikle nida sanatına yer verilmiş ve padişah “*Müjde ey dânişverân-ı kişver-i ilm ü hüner*” gibi çeşitli sıfatlarla anılmıştır. Eserde bulunan Türkçe şiirde tam kafiye kullanılmış, metin yer yer Arapça ve Farsça tamlamalarla örülmüştür. Farsça şiirlerde de padişah medhedilirken, yer yer ağdalı bir dil kullanılmış, ayet ve hadislerden iktibaslar yapılmış ve padişahın cömertlik, şecaat ve kahramanlık gibi özellikleri tavsif edilirken padişah, bazı tarihi ve mitolojik kahramanlarla kıyaslanarak verilmiştir.

Mehmed Mihrî, eserini takdim ederken Sultan II. Abdülhamid Han'ı, din ve milletin hâmişi, din için mücadele eden mücahitlerin imamı, kararların sultanı ve denizlerin hakani, hilafet tahtının varisi, adalet binasını tesis eden sultan olarak tavsif etmektedir: “*Hâmî-yi hamiyyi'l-milleti ve'd-dîn, imâmü'l-guzâti ve'l-mücâhidîn, sultânu'l-berreyn ve hâkânu'l-bahreyn, vâris-i taht-ı hilâfet ve mü'essis-*

i bünyân-ı adâlet olan Sultân Abdülhamîd Hân-ı Sâni Efendimiz Hazretleri'nin cülûs-ı meymenette'nûs-ı hilâfet-penâhîleri hakkında tanzim olunan risâledir."

"Târîh Berây-ı Cülûs" başlığı altında yazmış olduğu tarih manzumesinin ilk beytinde Mihrî, sözlerine "müjde!" diyerek başlamakta, sevinç ve mutluluğunu dile getirmektedir. Daha sonra ise şair Mihrî, Sultan II. Abdülhamid Han'ın vasıflarını sıralamaktadır: II. Abdülhamid Han, Osmanlı tahtına adaleti ile süs ve ışık olmuş, bu yönüyle insanlar ve melekler onun şanını yüceltmıştır. Yeryüzü ve gökyüzü kendisine rağbet etmektedir. Onun gelişi ile din ve devlet düşmanları gam içerisinde olmuş, mülk ve milletin dostları ise büyük bir mutluluk içerisinde girmişlerdir. Gök kubbe durdukça onun, zaferleri ile şanının yüceltilmesi temenni edilmiş. Onun devletinin hiçbir zaman dert ve keder görmemesi arzu edilmiştir.

Müjde ey dânişverân-ı kişver-i ilm ü hüner
Müjde ey gayret-keşân-ı ümmet-i Osmâniyân (T. 1/1)

İkinci manzum tarih, tek beyitten ibarettir. Bu beyitte de Mihrî, kendi kendisine seslenmekte ve şöyle demektedir: Ey Mihrî! Dua eden kimselere tarihini söyle. Sultan Abdülhamid Han'ın cülûsunu Mevlâ mübarek eylesin.

Du'â-gûyâna Mihrî cevherin târîhini söyle
Cülûs-ı Hazret-i Sultân Hamîd'i sa'd ede Mevlâ (T. 2/1)

Cülûs-nâmedeki üçüncü manzume Farsça bir tarihtir. Bu tarihte Mihrî, Sultan Abdülhamid gibi bir padişahın tahta çıkışından dolayı Allah'a şükretmekte, her yere Cenab-ı Allah'ın tecellilerinin yansıdığını ifade etmekte ve Şahların şahı Sultan Abdülhamid Han'ın tahta çıkışından duyduğu mutluluğu dile getirmektedir. Abdülhamid Han'ın tahta çıkışıyla birlikte din sancağı göklere erişirken zulmün binasının viran olduğu dile getirilmekte, şahlar şahı Abdülhamid Han'ın gelişinin büyük bir nimet olduğu, fesat ve fitnenin gizlenip adaletin ortaya çıktığı dile getirilmektedir.¹

Cülûs-nâmedeki son manzume ise "*Taklîd-i Seyf-i Hümayûn Alay-ı Vâlâsı Hakkında Medâyih ü Sitâyîşi hâvî Kasidedir*" başlıklı yetmiş üç beyitlik bir kasidedir.

Bu kasidede Mihrî, padişaha olan muhabbetini yer yer aşırı mübalağa ile dile getirmektedir. Şaire göre padişahın sağ tarafı daima rahmet ve ihsanda su gibi; sol tarafı ise kızgınlık ve hüsranda daimî bir şimşek gibidir. Abdülhamid Han'ın gelişi ile dünyadaki insanlar o kadar şâd u hürrem olmaktadır ki adeta dikenleri lale olarak görmektedirler. Şaire göre hiçbir kalem, hiçbir dil onun vasıflarını hakkıyla sayamaz. Şair, yaşadığı devir itibarıyla kendisini mutlu hissetmektedir. Çünkü Abdülhamid Han gibi bir padişah ile aynı devirde yaşamaktadır. O, padişaha herkes ihlasla ve ıftiharla hürmet etmekte ve tevazu ile onun önünde eğilmektedir. Onun suyunun dalgaları kendisine itaat edenlerin bahçelerini daima ziyadeleştirir. Onun şimşeginin ateşi ise düşmanlarının harmanlarına ateş olmaktadır.² Şair, kasidesinde padişahın iki önemli veçhesine dikkat çekmektedir. Padişahın sağ

¹ Bk. T 1-10

² Bk. K 1-9

tarafı iyilik, rahmet ve hayırla doludur; sol tarafı ise heybet ve şiddetle doludur. Müminler, bu sebeple mutlu ve başarılı, zalimler ise mutsuz ve başarısızdır.

Rahmet ü ihsân çü âbeş da'imâ ender yemîn

Hurfte ü hüsrân çü berkaş dem-be-dem ender yesâr (K. 7)

Mihrî, genel olarak Sultan Abdülhamid Han'ı şu sıfatlarla tavsif etmektedir: Dünya padişahı, her tarafa Cenab-ı Allah'ın tecellisi olan zat, Din bayrağı, Kutlu/mübarek bir padişah, Bakışları bir cevher gibi olan zat, Heybet ve hiddeti yıldırım gibi yakıcı olan padişah, Sağ tarafı dostları için daima rahmet ve ihsan; sol tarafı ise düşmanları için heybet ve şiddet dolu olan, iyilik ve cömertliğin kaynağı, hükmü güneşten daha parlak olan padişah.

Kasidede Muhammed Rüşdî, Midhat Paşa ve Halil Paşa gibi bazı devlet adamlarının vasıflarına da yer verilmiş, ülke içerisinde icra ettikleri görevlerinde ne kadar mahir oldukları dile getirilmiştir. Mihrî, Muhammed Rüşdî'nin çok kuvvetli, fikirleri parlak, hikmeti Aristo ve Sokrat gibi filozoflardan çok daha ileride, vatani terbiye eden iktidar sahibi bir vezir olduğunu ifade etmektedir.³

Mihrî, Midhat Paşa'nın aldığı tedbirlerin din ve devlet için birer kanun olduğunu, onun kılıcının ise memleket ve millet için koruyucu bir kale olduğunu, türlü türlü görüşlerinin ise ışıldayan güneş gibi olduğunu ifade etmektedir.⁴

Mihrî, Halil Paşa için ise şu değerlendirmelerde bulunmaktadır: Halil Paşa'nın tedbiriyle devletin tüm işleri payidar olmuş; onun sayesinde devlet nizamı cetvel gibi düz, adalet ise tam yerini bulmuştur. Bunun sebebi olarak da tüm işlerin pergel gibi onun elinde dolaşmış olmasına bağlı olduğunu ifade etmektedir. Mihrî, Halil Paşa'nın diplomasi sanatında da akranı ve emsalinin olmadığını, bu durumun da cümle âlem tarafından bilindiğini ifade etmektedir.⁵

Sonuç

XVII. yüzyılda Batı'da ortaya çıkan modernleşme, aslında zihniyet olarak geleneğin karşısında yer almaktır. II. Abdülhamid Han döneminde reformları destekleyen ya da engelleyen fikir hareketleri zamanla Garpcılık, Osmanlıcılık ya da İslamcılık gibi akımlar haline gelmiş, Osmanlı Devleti içerisinde farklı fikrî yapılar sahip aydınlar yetişmiştir. Osmanlı Devleti'nin; başta Payitaht olmak üzere farklı yer ve zamanlarında memurluklarda bulunmuş, Arapça, Farsça, Fransızca ve İngilizceyi iyi bilen ve farklı konularda eserler kaleme alan önemli entelektüellerinden birisi de Mehmed Mihrî Efendi'dir.

Mehmed Mihrî Efendi, Sultan Abdülhamîd'in tahta çıkışı üzerine (1293/1876) Türkçe ve Farsça olmak üzere 4 şiir kaleme almış ve *Cülûs-nâme-i Sultân Abdülhâmid Hân-ı Sâni* adıyla şiirlerini

³ Bk. K 39-42

⁴ K 49-52.

⁵ K 58-63.

neşretmiştir. Eserinde aruzun iki farklı bahriyle şiirlerini yazan Mihrî'nin manzumelerinde mana ve vezin açısından bir olgunluk hissedilmektedir. Bir Osmanlı aydını ve bürokratu olan Mehmed Mihrî Efendi'nin çağdaşı olmaktan mutluluk duyduğu Sultan Abdülhamid Han'ın tahta çıkışını tebrik için bir cülûs-nâme kaleme alması, onun hem devlet adamı olarak hem de edebî anlayış olarak geleneğe bağlı bir şahsiyet olduğunu göstermektedir. Şiirler, muhteva açısından incelendiğinde manzumelerde devrin sosyal ve siyasî atmosferine dair izlere, devrin önemli paşalarından Mehmed Rüşdi Paşa, Midhad Paşa ve Halil Paşa gibi önemli devlet adamları ile ilgili bilgilere rastlanılmaktadır. O dönemde pek çok Osmanlı aydınının aksine Mihrî'nin, padişahın yanında durmayı ve onun icraatlarını takdir etmeyi tercih ettiği görülmektedir. Çalışmanın, bir Osmanlı entelektüeli olan ve farklı konularda eserler kaleme alan Mehmed Mihrî ile ilgili yapılacak farklı araştırmalara katkı sağlayacağı ümit edilmektedir.

CÜLÛS-NÂME-İ SULTÂN ABDÛLHAMÎD HÂN-I SÂNÎ

Cülûs-ı meyâmin-me'nûs ve taklîd-i seyf-i âlây-ı vâlâsı ile vükelâ-yı fihâm hazerâtı hakkında Bâbiâlî Tercüme Odası hulefâsından Mehmed Mihrî Efendi'nin eseridir.

Ma'ârif Nezâret-i Celîlesinin ruhsatıyla ilk def'a olarak tab' olunmuştur.

1293

[2]

Hâmî-yi hamiyî'l-milleti ve'd-dîn, imâmü'l-guzâti ve'l-mücâhidîn, sultânü'l-berreyn ve hâkânü'l-bahreyn, vâris-i taht-ı hilâfet ve mü'essis-i bünyân-ı adâlet olan Sultân Abdülhamîd Hân-ı Sâni Efendimiz Hazretleri'nin cülûs-ı meymenet-me'nûs-ı hilâfet-penâhîleri hakkında tanzîm olunan risâledir.

1

Târîh Berây-ı Cülûs

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Müjde ey dânişverân-ı kişver-i ilm ü hüner
Müjde ey gayret-keşân-ı ümmet-i Osmâniyân
- 2 Eyledi iclâl ile evreng-i şâhiye cülûs
Şehriyâr-ı Cem-haşem Abdülhamîd-i adl-rân
- [3] 3 Âl-i Osmân tahtına adl ile verdi zîb ü fer
Ol sipihr-i saltanat hurşid-i evc-i izz ü şân
- 4 Şânımı tebcîl eder cins-i beşer nev'-i melek
Oldu ol Şâh-ı cihân mergûb-ı arz ü âsumân
- 5 Buldu ahvâl ü umûr-ı memleket feyz-i cedîd
Geldi cism ü hey'et-i İslâmiyâna tâze cân

- 6 Düşmenân-ı dîn ü devlet oldular gark-âb-ı gam
Dôstân-ı mülk ü millet oldular hep şâdmân
- 7 Âsumân durdukça dursun ol Şeh-i gerdûn-cenâb
Eylesin feth ü zaferle dâ'imâ tecdîd-i şân
- 8 Sâf olup âyîne-i şevket-nümây-ı devleti
Görmesin gerd-i keder yâ Rabbi hiç bir vakt ü ân
- 9 Çıkdı dü çeşm-i adû Mihrî dedim târîhini
Oldu Hân Abdülhamîd yümn ile sultânü'z-zamân
1293

[4]

2 Târîh-i Dîger

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Du'â-güyâna Mihrî cevherin târîhini söyle
Cülûs-ı Hazret-i Sultân Hamîd'i sa'd ede Mevlâ

3 Fârisiyyü'l-İbâre Târîh-i Dîger

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1	Lehü'l-hamd ey Müselmânân Şeh-i ferruh-tebâr âmed Tecellî ez-Cenâb-ı Hak be-her dâr ü diyâr âmed	Ey Müslümanlar! Allah'a hamd olsun ki kutlu padişah geldi. Her tarafa Cenab-ı Allah'ın tecellisi olan zat geldi.
2	Merâm-ı cümle hâsıl şud çü ber-taht-ı cihân-bânî Şehinşâh-ı cihân Sultân Hamîd-i nâmdâr âmed	Cihan tahtına dünya padişahı Sultan Abdülhamid Han'ın gelmesiyle sözün özü hasıl oldu.)
3	Kucâ ni'met ez-în bihter şud der-kevn tâ mahşer Ber-evreng-i adâlet sâye-i Perverdigâr âmed	Ne kadar büyük bir nimettir bu ki bundan daha büyük bir nimet olabilir mi? Adalet tahtına padişahın gölgesi geldi
4	Livâ-yı dîn be-Keyvân şud binâ-yı zulm vîrân şud Fesâd ü fitne pinhân şud adâlet ber-karâr âmed	Din bayrağı padişah oldu; Zulm binası ise viran oldu. Fesad ve fitne kayboldu ve dünyaya adalet geldi
5	Mu'în-i şer'-i Peygamber mübîn-i âyet-i enver Mihîn-i kihter ü mihter şeh-i gerdûn-vakâr âmed	Peygamberin dininin yayıcısı ve nurlu ayetlerin açıklayıcısı, dünyanın şahı küçük, büyük herkesin padişahı geldi.
[5] 6	Zi-şâdî vü neşât ehl-i cihân yekpâre şud hurrem Be-rûy-ı cümle 'âlem meserret bî-şumâr âmed	Dünya ehlini mutluluk ve meserret kapladı. Yeryüzünün her tarafına bütünüyle mutluluk geldi

7	Çi şâdî an ki şevk ü zevk ü handân rîhte ber-dil Ki her hârî be-çeşm-i ehl-i dil çun lâlezâr âmed	Gönül ehli insanlar o kadar mutlu oldular ki bu insanlar mutluluktan dikenleri bile lale bahçesi gibi görür hale geldi.
8	Ne âyed midhat-i ruşd ü reşâdeş der-kef-i ta'rîf Zebân-ı hâme der-vasfeş egerçi dür nisâr âmed	Eğer kalemin dili inciler saçıp gelseydi bile yine de hiçbir güç ve hiçbir kalem onu hakkıyla medh edemezdi
9	Sühan-râ muhtasar hâ'n Mihriyâ k'ez lutf ü yumn-i Hak Berây-ı müslimîn hayrun minallâh şehryâr âmed	Ey Mihrî! Kısaca o sultan bize Allah'ın lütfudur. Müslümanlar için Allah'ın hayırlısı olan sultan geldi
10	Kuned tebşîr hâme 'âleme târîh-i gevher-bâr Şeh-i ferruh-şî'âr Abdülhamîd-i kâmkâr âmed (1293)	Kalem bizim cevher saçan tarihimizi âleme müjdeliyor. Çünkü kutlu/mübarek bir padişah olan Sultan Abdülhamid Han geldi.

4

Taklîd-i Seyf-i Hümâyûn Alay-ı Vâlâsı Hakkında Medâyh vü Sitâyîşi Hâvî Kasîdedir

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

1	Cevher-i tigeş be-nâzem bâ-çunîn cism-i nizâr Çün kemer best ez-ser-i haddet be-pîş-i şehryâr	Kılıcının cevheri bu zayıf cismimle bana iltifat etti. Zira Şehriyar'ın önünde bir hadde kadar kemer bağladı
[6] 2	Ser-fürûd âverd evvel ez-tevâzu' ber-zemîn Bâ-niyâz ü hîdmet ü ihlâs ü züll ü iftikâr	Padişahın huzurunda herkes, evvela tevazudan dolayı, niyazla, hizmetle ve ihlasla eğildi.
3	Tâbiyâ lâ kerd menzil ez-reh-i pestî ne'am İftikâr âhir resâned merd-râ ber-iftihâr	Peslik yolunun menziline nimetler "lâ" ya ulaştırdı. Nitekim fakirlik insanı sonunda iftihara ulaştırır.
4	Fahr ez-în be ez-nisâr-ı hâk-i pâ-yı pâdişâh Şud çunîn ser tâbe-pâ ez-her cihet gevher nigâr	Padişahın ayağından saçılan toprakların övücünden dolayı her taraf baştan ayağa cevherler saçılmış gibi görüldü.
5	Hem zi zill-ı feyz-i cûd-ı dest-bûşeş tâ ebed Hükm-i ü cârî be-şark ü garb çün leyl ü nehâr	Onun elini öpme feyzindeki cömertliğin gölgesinden tâ sonsuza kadar gece ve gündüz misali şarkta ve garpta hükmü devam etmektedir
6	Feth ü nusret sâl ü meh çun cevhereş ender nazâr Haşm ü heybet rûz ü şeb çün hiddeteş ender kenâr	Onun nazarında fetih ve yardım yıl ve ay bir cevher gibidir. Hışım ve hiddet, gece ve gündüz sanki hiddetinden arta kalan gibidir.
7	Rahmet ü ihsân çü âbeş da'imâ ender yemîn Hurfte ü hüsrân çü berkaş dem-be-dem ender yesâr	Sağ tarafı daima rahmet ve ihsanda su gibi; kızgınlık ve hüsranda sol tarafı ise daimi bir şimşek gibidir.
8	Bûstân-ı mü'minîn ez-âb-ı ü ser-sebz ü şâd Kıştâr-ı zâlimîn ez-nârı berkaş huşk-zâr	Müminlerin bahçesi onun suyundan daima şad olmuştur, zalimlerin mesiresi ise Padişahın ateşinin şimşeginden kurumuştur.
[7] 9	Mevc-i âbeş mî-dehed ber gülşen-i tâ'î nümû Nâr-ı berkaş mî-şevved ber-hırmen-i tâ'î şerâr	Onun suyunun dalgaları kendisine itaat edenlerin bahçelerini daima yeşertir. Onun şimşeginin ateşi ise tağilerin harmanlarına kıvılcım atar.

10	Menba'-ı ihsân ü cûd ez-âb-ı vey gerdide cem' Mecma'-ı isyân ü buhl ez-nâr-ı berkaş târmâr	Onun iyilik ve cömertlik menbaı onun suyuyla dolmuştur. İsyân ve cimrilik topluluğu ise onun ateşinin şimşeği ile tarumar olmuştur.
11	Cevher-i û mî-büred reng-i kasâvet ez-'urûk Hiddet-i û mî-bered reng-i şekâvet ez-temâr	Onun cevheri, kasavet rengini damarlardan keser. Onun hiddeti ise şekâvet rengini damarlardan götürür.
12	Cevher-i û mî-kuned men'-i kesâd ez-kâinât Hiddet-i û mî-kened bih-i fesâd ez-rûzigâr	Onun cevheri kainattan kesadı men eder. Onun hiddeti ise dünyada fesadı kökünden kaldırır.
13	Cevhereş kederet zedâyed ez-derûn-ı hâdisât Hiddeteş zulmet rûbâyed ez-dil-i şebhâ-yı târ	Onun cevheri hadiselerin içinde kudretini artırmaktadır. Onun hiddeti ise karanlık gecelerin gönlünden zulmeti kaldırır.
14	Ger zi-bîm-i hiddeteş ne-bûd çırâ ehl-i dalâl Beste end zünnâr yekser ez-tarîk zinhâr	Dalalet ehli eğer onun hiddetinin korkusundan olmasaydı niçin zınnâr kemerini bağlayıp yollarından çıksınlar?
15	Şem'-i dîn-i Hak bûved rûşen zi-berk-ı cevhereş Dîd ne-tevân zulmet-i zulm ez-sevâd-ı rûzigâr	Hak dinin mumu onun cevherinin şimşeğinden dolayı aydınlandı. Böylece zulmün karanlığı rûzgârın derûnunda görünür olmadı.
[8] 16	Şâdî vü mâtem dehed ez yek nazâr ber-der kerde Çün nümâyed rûy-ı hodrâ der-miyâne kârzâr	Bu zat öyle biridir ki bir bakışta, mutluluk ve matem ortaya çıkarır. Zira bu meydanda kendi yüzünü ortaya çıkarmaktadır.
17	Firkaî handend ez-eyân-ı fetheş kâh kâh Firkaî giryend ez-âfet-i çerheş zâr zâr	Bir firka mutluluktan kahkaha ile gülüyor. Bir firka ise onun yaralama afetinden dolayı zar zar ağlıyor.
18	Firkaî ez-teffe nâr-ı hiddeteş h'âned be-hod Âyet-i yâ leytenî küntü türâbâ der-firâr	Bir firka ki onun hiddet ateşinden kaçarken "yâ leytenî küntü türâbâ" ayetini okuyor.
19	Firkaî ez-lutf-ı âb-ı cevhereş gûyend be-tab' Kâş in dünyâ çü 'ukbâ mi-şudî dâru'l-karâr	[Onlar] Onun cevher suyunun lutfundan dolayı istekle şöyle derler: Keşke bu dünya da ahiret gibi karar yeri olsaydı.
20	Cevhereş mevcest ü âbeş bahr ü bârkeş çün neheng Z'in neheng ü mevc ü bahr ez cân ü ser-düşmen firâr	Onun cevheri dalgadır, suyu denizdir, şimşeği ise ejderha gibidir. Bu dalga, deniz ve ejderhadan düşman kaçmaktadır.
21	Tığ çe çün nâm-ı û âyed be-fikr ü hâtirem Hâme der-destem bi-lerzed hemçü dest-i ra'şedâr	Onun adı fikir ve hatırıma kılıç gibi geldiği zaman namı aklıma geldiği zaman, elimdeki kalem hastalıklı bir el gibi titremeye başlar.
22	Tığ çe çün mâh-ı tâbân h'anemeş ân mâh k'û Bâşed ender çâr fasl ez rûz ü zi-şeb şu'ledâr	Kılıç bir mah-ı tâban gibi geldi. O, dolunay ki dört mevsim onun gece ve gündüzünden parlar.
[9] 23	G Ger ne-bâşed mihr-i enver pes çırâ ez-yek nazâr Mî-şevved hükmeş zı-meşrik tâ ser-i mağrib güzâr	Eğer parlak bir güneş olmasaydı, bir bakışta onun hükmü nasıl doğudan batıya kadar cari olabilirdi.
24	Âri ü çün mihr-bâşed dest-i sultân âsumân Âsumân devrân ü seyr ü mihr-râ bâşed medâr	O, göklerin sultanının elinde bir güneştir. Asuman, o güneşin devran ve seyir yeridir.

25	Yâ kef-i sultân çü hurşîdest û çün mâh-ı nev Mâh ez-hurşîd İn envâr gîred müste'âr	Ya da sultanın eli bir güneş gibi ve o ise dolunay gibidir. Zira dolunay bu ışıklarını güneşten ödünç almaktadır.
26	Yâ kef-i sultân çü ebr û çü berk ân berk k'û Der-yemîneş ayn-ı nûr ü der-yesâreş asl-ı nâr	Ya da sultanın eli bulut, o ise bir şimşektir. O şimşek ki sağında baştan başa bir nur, solunda ise ateşin aslı vardır.
27	Nûr-ı û râ yek mekân hem çün cinân yekser safâ Nâr-ı û râ yek makar hem çün sakar yekser şerâr	Onun nuruna bir mekân vardır ki orası cennet gibi bütünüyle mutluluk yeridir. Onun ateşi için de bir mekân vardır ki orası da bütünüyle ateş olan cehennem gibidir.
28	Mezheb-i ehl-i tenâsuh fesh şud z'in nâr ü nûr K'ez bihişt ü dûzah rûz-ı kıyâmet yâdigâr	Tenasuh ehlinin görüşü bu ateş ve nurdan dolayı fesh olmuştur. Cennet ve cehennemden bu kıyamet günü yadigârdır.
29	Hükm-i İn tiğ ez-irâdet kef-i sultân-râ revâst Cebr bâşed ger be-gûyem hest û-râ ihtiyâr	Bu kılıcın hükmü sultanın irade eline layıktır. Eğer bu kılıçta bir ihtiyar vardır desem cebr olur.
[10] 30	K'ez ser-i tebrîk ü teşrîfeş be-gerdâ gerd-i û Cem' şud âfâk yekser ez-kibâr ü ez-sıgâr	Onu tebrik ve teşrif için her tarafta öylesine kalabalık oluşuyor ki adeta ufuklar baştan başa büyük küçük herkesle doldu.
31	Çend sâ'at reh dû saf istâde ber-hem muttasıl 'Asker-i mansûre bâ-şesh'ânâ-yı nîzedâr	Kaç saat boyunca mızraklı askerler, saf saf yolun iki tarafında mızrakları ile yol oluşturmaktadırlar.
32	Hâst rû âred felek behr-i temâşâ ber-zemîn Reh ne-yâft ez-nîzehâ der-cây-ı hod şud şermsâr	Felek temaşa için kalkıp yeryüzüne gelmesine rağmen mızraklardan dolayı kendisine yer bulamadı.
33	Rişte-i pervîn gusiht ez-behr-i def-i hacleteş Ber-ser-i tiğ-i şehenşeh gerden-i sâ'at-nisâr	Pervinin halesi utanmasından dolayı dağıldı ve padişahın kılıcının üzerine saçıldı.
34	Haşmet-i sultân çü İn güstâhî dîd ez-dest-i çarh Gayreteş ezfûd ü şud bâ-şiddet-i cûdeş düçâr	Çarhın, bu küstahlığı ile sultanın haşmetini görünce kıskançlığı arttı ve onun cömertliğinin şiddetine duçar oldu.
35	Her nefer-râ yek nişân bahşîd ez-hürşîd ü meh Zâhir mihr ü meh-i gerdûn ez-inhâ yâdigâr	Güneş ve aydan her nefere bir nişan bağısladı. Sanki feleğin güneş ve ayını bunlara yadigar kıldı.
36	Der-rikâb-i ân şehenşâh-ı cihân ez-cenb hem Saf-be-saf mî-amedend sâhib-nişân ü rûtbedâr	Nişan ve rütbe sahipleri saf saf o cihan padişahının üzenğine geldiler.
[11] 37	Ez-hatîbân ü lebîbân ü edîbân-ı bî-hisâb V'ez-vezîrân ü müşîrân ü debîrân bî-şümâr	Sayırsız hatipler, edipler, büyükler ve hesapsız vezirler, müşirler, amirler...
38	Şeyhül-islâm ü imâm ü müftî vü kudât-i şer' Sadr-i 'âlî-kadr bâ-ser-'asker-i gerdûn-vakâr	Şeyhülislam, imamlar, müftüler, şeriat kadıları, heybetli seraskerlerle beraber yüce vezir
39	Sadr çi sadr-ı emîn sadr-ı güzîn sadr-ı mehîn Fahr-ı millet çarh-i 'izzet necm-i evc-i i'tibâr	Vezir ki ne vezir! seçkin, güvenilir bir vezir. Milletın övüncü, yücelik semasının yıldızı.
40	Sadr çi sadr-ı kader- kudret Muhammed Rüşdi k'û Şud zi-rây-ı 'âlem ârâyîş-i cihân yekser mesâr	Vezir ne vezir ki kader gibi kuvvetli Muhammed Rüşdi. Ki o, alemleri süsleyen görüşünden dolayı tüm alem seyir alanıdır.

41	Hikmet-i Risto vü Sokrat ü Aristo-yı hekîm Nezd-i ahkâm-ı hikem-ârây-ı û n'âyed bekâr	Aristo ve Sokratın hikmeti ile Hakim Aristo, onun hükümlerinin yanında bir şey ifade etmemektedir.
42	Tarh-ı bünyân-ı bülend-i 'adl ü kânûn-ı cihân Ez-yed-i mi'mâr-i tedbîreş hemî şud üstüvâr	Cihanın adalet ve kanun yapısının düzeni tedbirli mimarın elinde bütünüyle sağlamlaşmıştır.
43	Habbezâ cây-ı sadâret revnak ârâyîş buved În çünîn sadr-ı vatan-perver vezîr-i ziktidâr	Ne güzel sadaret makamı ki revnaklı ve süslüdür. O kadar ki o vezir vatani terbiye eden iktidar sahibi bir vezirdir.
[12] 44	Şeyhü'l-islâm-ı enâm Hayrullâh ân bahr-ı 'ulûm K'û zi-'ilm-i enverêş geşte münevver rûzigâr	Zamanın şeyhülişlâmı Hayrullah ki ilimler deryasıdır. Onun ilminin nuruyla bütün cihan aydınlanmıştır.
45	Şark yâft ez-maşrikü'l-envâr-ı 'ilmeş ibtihâc Şemsü'l-envâr-ı hakâyık şud zi-fazleş şu'le-dâr	Doğu, onun nurlarının doğduğu yer olan ilmi ile mutludur. Onun hakikatlerinin nurlu güneşi de faziletiyle parıldar.
46	Mi-kuned der-mecma'u'l-bahreyn-i 'ilm ü şinâ Çün 'İsâm ü Fahr-ı Râzî vü Suyûtî sad hezâr	O, İsam, Fahr-i Razî ve Suyûtî gibi yüzbinlerce âlim, onun Mecma'u'l-Bahrey olan ilminde yüzüyor.
47	Mesned-i fetvâ zi-zâteş yâft revnak ba'd ez-în Ger kunend şâyân buved sınıf-ı mevâlî iftihâr	Fetvanın mesnedi onun zatından revnak buldu. Bundan sonra mevâlî sınıfı bununla iftihar etse yeridir.
48	Çend ebyâtî be-gû ey fikr-i bikr-i nükte-senc Nezd-i erbâb-ı hüner bâşed çü dürr-i şâhvâr	Ey eşsiz nükteler ortaya çıkararak fikir! Birkaç beyit söyle ki hüner erbabının nazarında bu sözler muhteşem inciler gibi olsun.
49	Der-senâ-yı Hazret-i <i>Midhat</i> ki ender-kâ'inât Kadr-i û bâlâterest ez-künbed-i nîlî-hisâr	Midhad Hazretlerinin övgüsü hususundadır ki kainat içerisinde onun değeri mavi gök kubbeden daha yücedir.
50	Dîn ü devlet-râ buved tedbîr-i û sedd-i sedîd Mülk ü milket-râ buved şemşîr-i û rûbîn hisâr	Onun tedbiri din ve devlet için kanundur. Onun kılıcı memleket ve millet için koruyucu bir hisardır.
[13] [13] 51	Sedd-i tedbîreş buved çün sedd-i İskender metîn Re'y-ı envâreş buved çün mihr-i enver tâb-dâr	Onun tedbirinin seddi İskender'in seddi gibi sağlamdır. Onun türlü türlü görüşleri ışıldayan güneş gibidir.
52	Re'y-ı enverêş kuned ref-i zalâm-ı zulm ü cevr Seyf-i tedbîreş kuned def-i fesâd ez-rûzgâr	Onun parlak görüşleri zulmün karanlığı ve eziyetleri ortadan kaldırır. Tedbirinin kılıcı ile dünyadan fesadı defeder.
53	Ez-'uluvv-ı fitreş erbâb-ı dâniş behrever Ve'z-sumüvv-i himmeteş ashâb-ı hâcet kâmkâr	Onun fitratının yüceliğinden ilimden nasibi olan kişiler ve onun himmetinin yüceliğinden ihtiyaç sahibi kişiler mutlu oldular.
54	Çend beytî hem zi-vasf-ı <i>Safvet</i> -i 'âlî-cenâb Çün levâlî ü güher der-rişte-i tahrîr âr	İnci ve mücevherleri ipliğe dizer gibi, birkaç beyitle de şerefli Safvet'i vasf et, anlat.
55	Hâriciye nâzırı ân dâver-i Ferruh-şiyem K'û zi-re'y ü hâme'ş kânun-ı devlet üstüvâr	Hariciye nazırı o huyu güzel vezirin, kalemi (tedbir ve görüşüyle)ile devletinin kanunları/temeli sağlamlaşmıştır.
56	Ez-safâ-yı Safvet-i tab'-ı ma'ârif-pervereş Tab'-ı erbâb-ı hüner sâti' çun tîg-i şehryâr	Onun marifeti geliştiren tabiatının saflığından hüner sahiplerinin tabiatı padişahın kılıcı gibi parlaktır.

57	Ber-umûr-ı dâhil ü hâric hemî şâmil buved Râ'y-ı envâreş çü hûşîd -i felek ber-kûhsâr	O, İçerdeki ve dışardaki bütün işler üzerinde hâkimdir. Onun parlak fikirleri, dağın üzerini aydınlatan güneş gibi parlaktır.
[14] 58	Çend eş'ârî der-evsâf-ı Halil Paşa hemî Çûn güher tanzîm kun ey hâme-i 'anber-nisâr	Ey anber saçan kalem, mücevher dizer gibi birkaç beyit de Halil Paşa hakkında nazmet!
59	Ân müşîr-i müşterî-tedbîr k'ez tedbir-i ü 'Ahd ü peymân ü kavânîn-i düvel şud pâydâr	O(Müşteri yıldızı gibi)kutlu vezirin tedbiriyle devletin tüm ahkâmı payidar olmuştur.
60	Cedvel-i ahkâm-ı 'adl ü mihver-i nazm-ı düvel Der-kef-i tedbîr-i ü gerded hemî pergâr-vâr	Devletin nizamı cetvel gibi düz, adalet yerini bulmuş ise bunun sebebi tüm işlerin pergel gibi onun elinde dolaşması, elinden geçmesindedir.
61	Der-fünûn-ı diplomasi nist hem akrân-ı ü În sühan rûşen buved ber-cümle ehl-i rûzgâr	Diplomasi sanatında akranı, emsali yoktur. Bu sözüm cümle âlemin malumudur.
62	Hâsılı tûl-i dû sâ'at z'în nesak lâ-yenkati' Saf-be-saf mî-amedend ender rikâb-i şehryâr	Hasılı bu övgülere saatlerce devam etsem bitmez. Bu yüce insanın huzurunda saf tutmak için nice insanlar gelir.
63	Nâgehân ber-hâst bâng-ı sâz ü şeypûr ü duhul Yâ sadâ-yı berbat ü mismâr ü ceng ü mûsikâr	Ansızın saz, nefir, davul, çenk ve ud sesleri musikiye başlar.
64	Pes nümâyân şud be-çeşm-i hâs ü 'âm zıll-ı Îlâh Hazret-i Sultân Hamîd-i Sâni vâlâ-tebâr	Ardından Allah'ın yeryüzündeki gölgesi, halifesi Sultan Abdülhamid görünür.
[15] 65	Seyf-i Haydar der-miyân ü tûg-i şâhî ber-cebîn Lutf-i Mevlâ der-yemin ü fevz ü nusret der-yesâr	Belinde Zülfikâr, alnında şahlık tuğu; sağında Mevlâ'nın lütfü, solunda ilahi yardım.
66	Pîş-i câh ü haşmet ü 'izz ü şükûh ü şevketeş 'İzzet-i mûrî ne-dâred Husrev-i şöhret-şi'âr	Onun izzet, kudret ve haşmeti karşısında Hüsrev'in karınca kadar kıymeti yoktur.
67	Yâ be-pîş-i cûd ü 'adleş ber-zebân key averend Nâm-i cûd-ı Hâtem ü Nûşîrevân-ı nâmdâr	Onun cömertlik ve adaleti önünde her biri cömertlik ve adaletle anılan Hatem ve Nuşirevan'ın isimleri anılmaz bile.
68	Yâ be-pîş-i kadr-ı ü key diger ayed der-sühân Bahs-i devrân-ı Cem ü İskender ü Esfendiyâr	Onun cömertlik ve adaleti önünde her biri cömertlik ve adaletle anılan Hatem ve Nuşirevan'ın isimleri anılmaz bile.
69	Yâ be-pîş-i kadr-i ü key mî-tevâned dem zened Ez-celâl ü 'izzet ü rif'at sipihr-i keç-medâr	Ya da onun azameti karşısında yürüngesi döneke, eğri gidişli feleğin yücelik ve izzetinden nasıl söz edilebilir?
70	Hemçu müşt-i hâk bu'nmâyed be-düş-i girdbâd Yâ çü dûdî mî-nümâyed k'û ber-âyed ez-buhâr	(Bütün zikredilenler o yüce zatın karşısında) Fırtına önündeki bir avuç toprak veya buhardan yükselen duman, is gibidir.
71	Mihriyâ bu'gzer ki n'âyed medh ü vasfeş der- beyân Rev du'â-yı ü be-hân ez-bârgâh-ı Kirdgâr	Ey Mihrî geç bunları ki onun vasfı anlatılacak gibi değil, Allah'ın dergâhına yönel ve dua et.
[16] 72	Tâ kuned rûy-ı zemîn-râ Husrev-i hâver-sitân Ez-dem-i tîg-i seher-teshîr-i ü bî-kârzâr	Ta ki Şark'ın hükümdarı, hâkimi Hüsrev, yeryüzünü saba (kılıcı)yeli gibi latif bir surette savaşız bir şekilde hükmü altına alsın diye.

73	Sûre-i "İnne fetehnâ" bâd ez-tîgeş bedîd Âyet-i nasr ü zafer ez-râyet-i û âşikâr	Fetih Sûresi onun kılıcından görünsün, Nasr ve zafer âyeti (Nasr Sûresi) de onun sancağında görünüp âşikâr olsun.
----	---	---

KAYNAKÇA

- AKDAĞ, Ahmet, (2016), *Kerküklü Mehmed Mihrî ve "El-Eserü'l-Celîl Fî Medh Alâ İsmâîl" Adlı Eseri*, Journal of Turkish Language and Literature Volume:2, Issue: 3, Summer, (51-70)
- ARSLAN, Mehmet (2014). "*Mehmed Mihrî, Kerküklü*". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2353> [erişim tarihi: 07.01.2020].
- BATİSLAM, Dilek (2011). "*Kerküklü Mehmed Mihrî'nin Sûdan Seyahatnamesi*", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi, 18 (1): 295-304.
- ÇETİN, Atilla (2001). "*İsmâil Paşa, Hidiv*". İslâm Ansiklopedisi. C. 23. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 117-119.
- ÖZEGE, Seyfettin (1973). *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu*. C. II. s.463.
- ÖZCAN, Abdulkadir (1993). "Cülûs", DİA, C. VIII, s.108-114.
- MADEN, Fahri, (2014). *II.Abdulhamid Dönemi*, Tarihçi Kitabevi, İstanbul.
- Mehmed Mihrî, (1293) *Cülûsnâme-i Sultan Abdulhamid Hân-ı Sâni*, İstanbul.
- SOYSAL, M. Orhan (2005). *Edebî San'atlar ve Tanınması*, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- TALAY, Aydın (2016). *Eserleri ve Hizmetleri ile II. Abdülhamid*, Ensar Yayınları, İstanbul.

جلوس نامه سلطان عبدالحميد خان ثاني

—oo—

جلوس ميامن مانوس و تقليد سيف الای والاسی ايله وکلای
فخام حضراتی حقنده باب عالی ترجمه او طه سی
خلفاسندن محمد مهري افندي نك اثريد

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه ایلک دفعه
اوله رق طبع اولنمشدر

}} ۱۲۹۳ }}

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
KÜTÜPHANESİ
Şeyfettin Özege bağış

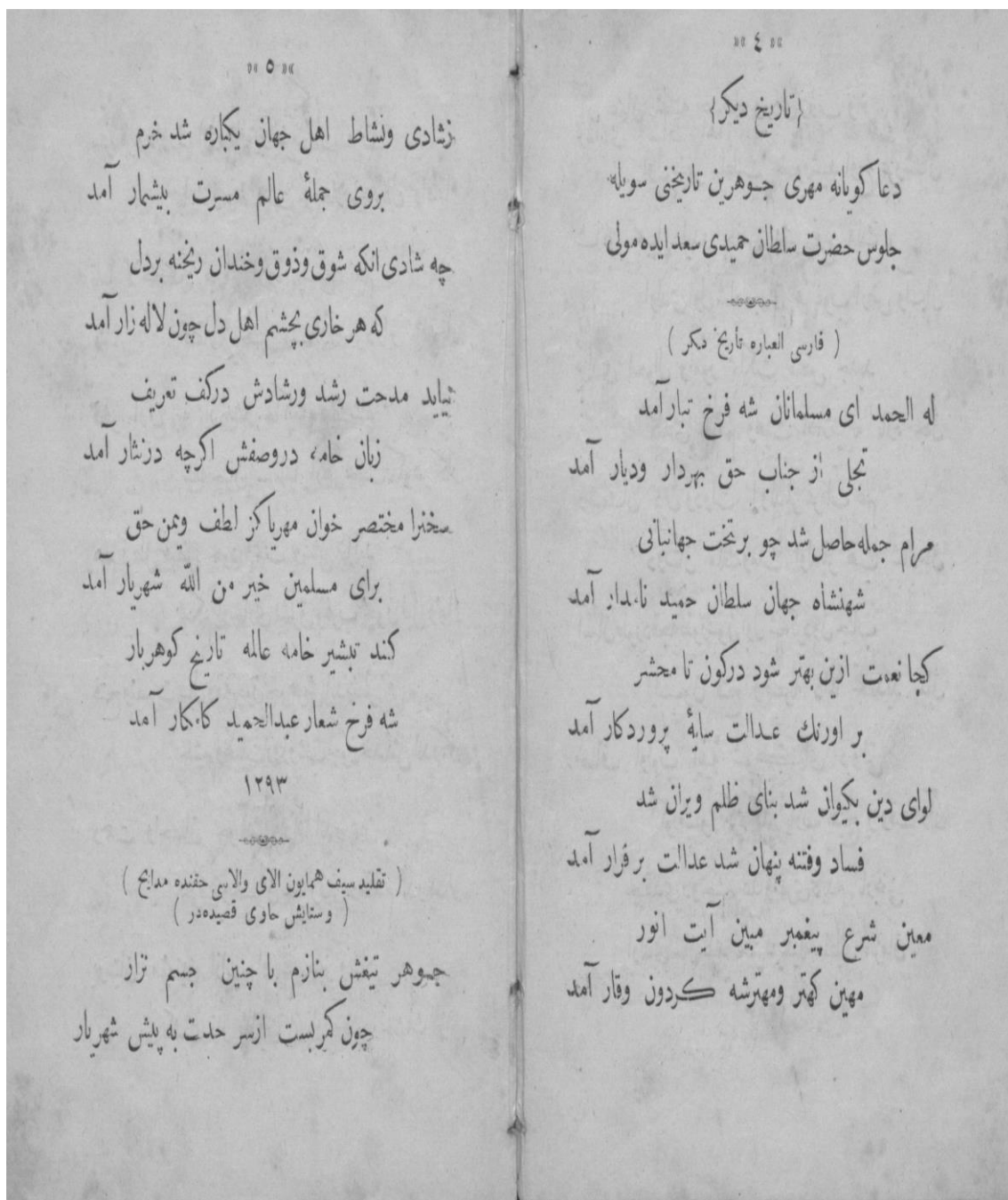
آل عثمان تختہ عدلیہ وردی زیب و فر
اول سپہر سلطنت خورشید اوج غروشان
شانی تجلیل ایدر جنس بشر نوع ملک
اولدی اول شاه جهان مرغوب ارض و آسمان
بولدی احوال و امور مملکت فیض جدید
کلدی جسم و هیئت اسلامیانه تازه جان
دشمنان دین و دولت اولدی لر غرقاب غم
دوستان ملک و ملت اولدی لر هب شادمان
آسمان طور دقجه طور سون اول شه کردون جناب
ایسون فتح و ظفرله دائماً تجدید شان
صاف اولوب اینده شوکتی دولتی
کوره سوز کرد کدر یارب هیچ بروقت وان
چیتدی دو چشم عد و مہری دیدم تاریخی
اولدی خان عبدالحمید یمینله سلطان الزمان

۱۲۹۳

حاجی حمی الملة والدين امام الغراء والمجاهدين سلطان
البرين و خاقان البحرين وارث تحتہ خلافت و مؤسس
بیان عدالت اولان سلطان عبدالحمید خان ثانی افندمز
حضرتلرینک جلوس میمنت مانوس خلافت اہیلری
حقنہ تنظیم اولنان رساله در

(تاریخ برای جلوس)

مرده ای دانشوران کشور علم و هنر
مرده ای غیرتکیشان امت عثمانیان
ایلدی اجلال ایله اورنک شاهی به جلوس
شهریار جم حشم عبدالحمید عدل ران

{ تاریخ دیگر }

دعا کویانه مهری جوهرین تاریخی سوبله
جلوس حضرت سلطان حمیدی سعیدایده مولی

(فارسی العبارة تاریخ دیگر)

له الحمد ای مسلمانان شه فرخ تبار آمد
تجلی از جناب حق بهر دار و دیار آمد
مرام جمله حاصل شد چو بر تخت جهانبانی
شهنشاه جهان سلطان حمید نامدار آمد
کجا نعمت ازین بهتر شود در کون تا محشر
بر اورنگ عدالت سایه پروردگار آمد
لوی دین بکیوان شد بنای ظلم و یران شد
فساد و فتنه پنهان شد عدالت برقرار آمد
معین شرع پیغمبر مبین آیت انور
مہین کھتر و مہتر شه کردون وقار آمد

ز شادی و نشاط اهل جهان یکباره شد خرم
بروی جمله عالم مسرت بشمار آمد
چه شادی آنکه شوق و ذوق و خندان ریخته بردل
که هر خاری بچشم اهل دل چون لاله زار آمد
نماید مدحت رشد و رشادش در کف تعریف
زبان خام، در وصفش اگر چه در نثار آمد
سخنرا مختصر خوان مہربا کر لطف و بمن حق
برای مسلمین خیر من الله شہربار آمد
کند تبشیر خامه عالمه تاریخ کوہربار
شه فرخ شعار عبدالحمید کاکار آمد

۱۲۹۳

(تقلید سیف ہمایون الای والابی حقندہ مدافع)
(وستایش حاوی قصیدہ در)

جوہر تیغش بنازم با چنین جسم تراز
چون کمر بست از سر حدت بہ پیش شہربار